

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

315

Integracja i kryzysy na lokalnych i globalnych rynkach we współczesnym świecie

Tom 1

Redaktorzy naukowi

Jan Rymarczyk

Małgorzata Domiter

Wawrzyniec Michalczyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redakcja wydawnicza: Anna Grzybowska, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: K. Halina Kocur

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-400-4 (tom 1)

ISBN 978-83-7695-327-4 (całość)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk , Współpraca gospodarcza na pograniczu polsko-czeskim – aspekty przestrzenne i instytucjonalne.....	13
Marzena Adamczyk , Rola Rady Stabilności Finansowej w zapobieganiu kryzysom finansowym.....	24
Eric Ambukita , Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie wielkopolskim	33
Anna Barwińska-Małajowicz , Absolwenci szkół wyższych w kontekście (nie)dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb pracodawców. Analiza porównawcza na przykładzie wybranych regionów w Polsce i Niemczech	43
Zbigniew Bentyn , Kryzys polityczny i jego logistyczne konsekwencje dla międzynarodowej sieci dostaw	54
Zbigniew Binek , Minimalizacja kosztów wprowadzenia euro w Polsce – doświadczenia krajów wchodzących do Unii Europejskiej w 2004 roku oraz rozwiązania własne	64
Joanna Bogolębska , Doświadczenia gospodarki światowej ze stanami globalnych nierównowag płatniczych w kontekście ich kryzysogenności.....	74
Jarosław Brach , Pozycja polskich międzynarodowych drogowych przewoźników ładunków na europejskim rynku drogowego międzynarodowego transportu towarowego – przyczyny sukcesu	85
Magdalena Broszkiewicz , Kreowanie wartości dla akcjonariuszy jako instrument rozwoju i kształtowania atrakcyjności inwestycyjnej współczesnych rynków kapitałowych.....	105
Dominika Brzęczek-Nester , Pozycja konkurencyjna polskiego przetwórstwa przemysłowego w kontekście wyników handlu zagranicznego w latach 2006-2011	115
Katarzyna Brzozowska , Wpływ kryzysu finansowego na otoczenie regulacyjne biznesu we Włoszech	125
Katarzyna Bujan , <i>Cash pooling</i> jako instrument zarządzania płynnością finansową w transnarodowych korporacjach	135
Ignacy H. Chrzanowski , NAFTA jako alternatywna forma integracji gospodarczej. Z perspektywy krajów postkomunistycznych	144
Anna Chrzęściewska , Determinanty rozwoju bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Indiach.....	157
Anna Czech , Kryzysy energetyczne we współczesnym świecie	167
Wioletta Czemiel-Grzybowska , Źródła finansowania małych i średnich przedsiębiorstw w Europie w warunkach kryzysu	175

Katarzyna Czerewacz-Filipowicz , Polityka antykryzysowa Federacji Rosyjskiej na obszarze Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej	184
Małgorzata Czermińska , Swobody rynku wewnętrznego oraz wspólna polityka konkurencji Unii Europejskiej a konkurencyjność przedsiębiorstw...	195
Małgorzata Domiter , Znaczenie globalnych reguł prowadzenia wymiany handlowej ze szczególnym uwzględnieniem KNU dla krajów rozwijających się	208
Jerzy Dudziński , Uwagi o działalności inwestorów finansowych na rynkach towarowych.....	223
Bartosz Fortuński , Czy energetyka światowa integruje się z założeniami polityki energetycznej Unii Europejskiej?.....	234
Elżbieta Golemska , Nowe metody zarządzania logistyką międzynarodową w procesie umiędzynarodawiania polskich przedsiębiorstw	244
Eugeniusz Gostomski , Proces tworzenia unii bankowej w krajach Eurolandu	256
Małgorzata Graćik-Zajackowski , <i>Fair trade</i> : szansa czy zagrożenie dla rozwoju krajów Południa?	267
Tomasz Gutowski , Bezpośrednie inwestycje zagraniczne jako główny sposób inwestowania korporacji transnarodowych w Polsce	277
Marcin Haberla, Sebastian Bobowski , Od uniwersytetu średniowiecznego do uniwersytetu trzeciej generacji	287
Rafał Hryniewiecki , Dyplomacja energetyczna – pomiędzy teorią a praktyką	298
Małgorzata Janicka , Liberalizacja przepływów kapitałowych wobec ewolucji międzynarodowego systemu walutowego	308
Anna H. Jankowiak , Japoński model komunikacji biznesowej a otwarcie japońskiej gospodarki na globalizację.....	319
Dorota Jankowska, Agnieszka Majka , Zmiany na lokalnych rynkach pracy województwa podkarpackiego w aspekcie przeobrażeń trójsektorowej struktury zatrudnienia	327
Dorota Jarema , Odpowiedź ASEM na światowy kryzys finansowy	337
Bohdan Jeliński , Fundamentalne konsekwencje kryzysu gospodarki globalnej	346
Ewa Klima, Magdalena Rosińska-Bukowska , Kryzys finansowy 2008 – analiza percepcji kryzysu przez społeczeństwo europejskie	357
Barbara Klimas , Kryzys państwa opiekuńczego i trudności w ograniczaniu społecznych funkcji państwa	368
Artur Klimek , Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych z krajów wschodzących do Polski	378
Karolina Klupś , Przepływy bezpośrednich inwestycji zagranicznych na Ukrainie oraz ukraińskich inwestycji zagranicznych w latach 2004-2013	388
Agnieszka Kłysik-Uryszek , Wpływ kryzysu na aktywność międzynarodową przedsiębiorstw polskich	400
Agnieszka Konopelko , Polityka Unii Europejskiej wobec krajów regionu Kaukazu Południowego w kontekście globalnego kryzysu finansowego ..	410

Radosław Koszewski , Wykorzystanie zbiorów rozmytych w selekcji kandydatów do aliansu	421
Patrycja Krawczyk , Wpływ kryzysu rynków finansowych i bankowych w XXI wieku na ocenę ratingową wybranych państw	429
Anetta Kuna-Marszałek , Budowa powiązań nauki z biznesem – przegląd badań.....	439
Jarosław Kuśpit , Efekty ekonomiczne Europejskiej Polityki Sąsiedztwa Unii Europejskiej wobec państw Europy Wschodniej w okresie kryzysu gospodarczego	450
Aleksandra Kuźmińska-Haberla , Kraj pochodzenia produktu we współczesnej gospodarce.....	459
Małgorzata Stefania Lewandowska, Tomasz Gołębiowski , Innowacyjność a konkurencyjność międzynarodowa polskich przedsiębiorstw przemysłowych. Wyniki badań.....	469
Marek Maciejewski , Wiarygodność kredytowa państw w obliczu kryzysu finansów publicznych	480
Agnieszka Majka , Zróżnicowanie atrakcyjności inwestycyjnej powiatów województwa podkarpackiego.....	493
Dominika Malchar-Michalska , Międzynarodowy handel zbożem w krajach o niskim dochodzie i deficycie żywnościowym w obliczu światowego wzrostu cen żywności w latach 2006-2011	502
Arkadiusz Malkowski , Rola zarządzania strategicznego w budowaniu konkurencyjnego regionu transgranicznego na przykładzie Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013	513
Arkadiusz Malkowski, Agnieszka Malkowska , Creating a competitive region on the example of Pomerania Euroregion	523
Witold Małachowski , Polityka antykryzysowa Niemiec a integracja europejska	533
Jakub Marszałek , Emisja obligacji zamiennych w warunkach światowego kryzysu finansowego	545
Grzegorz Mazur , Nowy kształt powszechnego systemu preferencji celnych Unii Europejskiej	555
Lidia Mesjasz , Doświadczenia historyczne w zakresie niewypłacalności państw – wnioski dla współczesnej polityki gospodarczej.....	566
Joanna Michalczyk , Główne przesłanki bezpieczeństwa żywnościowego Polski i próba jego pomiaru.....	577
Wawrzyniec Michalczyk , Znaczenie wymiany wewnątrzgałęziowej w polskim handlu zagranicznym towarami rolno-spożywczymi	592
Bartosz Michalski , Zaawansowanie technologiczne polskiego eksportu w pierwszej dekadzie XXI wieku	607

Tomasz Michałowski , Kryzys zadłużeniowy w strefie euro a trwałość relacji kursowej euro/frank CFA.....	619
Ewa Mińska-Struzik , Bariery rozwoju eksportu w polskich przedsiębiorstwach wysokiej techniki – wyniki badań własnych	630

Summaries

Franciszek Adameczuk , Economic cooperation in Polish-Czech border – spatial and institutional aspects.....	23
Marzena Adamczyk , The role of Financial Stability Board in preventing financial crises	32
Eric Ambukita , Foreign direct investment in Wielkopolska Voivodeship	42
Anna Barwińska-Małajowicz , High schools graduates in the context of (not) adjusting of educational offer to the employer expectations. Comparative analysis on the example of chosen regions in Poland and Germany	53
Zbigniew Bentyn , The political crisis and its logistic implications for international supply network	63
Zbigniew Binek , Minimizing the costs of introduction of euro in Poland – experience of countries entering the European Union in 2004 and own solutions.....	72
Joanna Bogolebska , The experience of global economy with global imbalances as a crisis-breeding element.....	84
Jarosław Brach , The position of Polish international road freight carriers on the European market of international road freight hauling – reasons behind the success	104
Magdalena Broszkiewicz , Creating value for shareholders as an instrument of growth and development of the investment attractiveness of modern capital markets.....	114
Dominika Brzęczek-Nester , Competitive position of Polish manufacturing in the context of foreign trade performance in the period 2006-2011	124
Katarzyna Brzozowska , The impact of financial crisis on the regulation environment in Italy	134
Katarzyna Bujan , <i>Cash pooling</i> as a tool for liquidity management in transnational corporations	143
Ignacy H. Chrzanowski , NAFTA as an alternative form of economic integration. From the perspective of the post-communist countries.....	156
Anna Chrzęściewska , Determinants of foreign direct investment development in India.....	166
Anna Czech , Energy crises in contemporary world.....	174
Wioletta Czemieli-Grzybowska , Sources of financing small and medium enterprises in Europe during the crisis	183
Katarzyna Czerewacz-Filipowicz , Anti-crisis policy of the Russian Federation in the area of the Eurasian Economic Community	194

Małgorzata Czerwińska , Freedom of the internal market and the common EU competition policy and competitiveness of companies.....	207
Małgorzata Domiter , The importance of global trading rules with special regard to the Most Favoured Nation clause for developing countries.....	222
Jerzy Dudziński , Remarks on financial investors' engagement on commodity markets.....	233
Bartosz Fortuński , Is the global energy integrates with EU energy policy objectives?	243
Elżbieta Golemska , New methods of logistics management in the internationalization of Polish firms.....	255
Eugeniusz Gostomski , The process of creating the banking union in the eurozone	266
Małgorzata Grącik-Zajaczkowski , Fair trade: an opportunity or a threat for the development of the South?	276
Tomasz Gutowski , Foreign direct investments as the main way of transnational corporations' investments in Poland.....	286
Marcin Haberla, Sebastian Bobowski , From the medieval university to the university of the third generation.....	297
Rafał Hryniewiecki , Energy diplomacy – theoretical framework and practical applications	307
Małgorzata Janicka , The liberalization of capital flows in the presence of the evolution of the international monetary system.....	318
Anna H. Jankowiak , Japanese business communication model and the opening of the Japanese economy to the process of globalization	327
Dorota Jankowska, Agnieszka Majka , Changes on the local labor markets of the Podkarpackie Voivodeship in terms of the transformation of the three-sector structure of employment.....	336
Dorota Jarema , ASEM response to the global financial crisis	345
Bohdan Jeliński , Main consequences of global economy crisis	356
Ewa Klima, Magdalena Rosińska-Bukowska , The crisis of 2008 – analysis of European society's perception of the phenomenon.....	367
Barbara Klimas , Crisis of the welfare state and difficulties in limiting the social functions of the state.....	377
Artur Klimek , Inflows of foreign direct investment from emerging economies to Poland.....	387
Karolina Klupś , Foreign direct investment in Ukraine and the Ukrainian foreign investment flows in the years 2004-2013	399
Agnieszka Kłysik-Uryszek , Impact of economic crisis on Polish outward FDI	409
Agnieszka Konopelko , The European Union policy towards the countries of the South Caucasus region in the context of the global financial crisis.....	420
Radosław Koszewski , The use of fuzzy sets in the selection of candidates to an alliance	428

Patrycja Krawczyk , Impact of the crisis on financial and banking markets in the 21 st century on the rating of selected countries.....	438
Anetta Kuna-Marszałek , Building cooperation between science and business – literature review	449
Jarosław Kuśpit , Economic effects of the European Neighborhood Policy of the European Union towards the countries of Eastern Europe during the economic crisis	458
Aleksandra Kuźmińska-Haberla , Country of origin of a product in the modern economy	468
Małgorzata Stefania Lewandowska, Tomasz Gołębiowski , Innovativeness and international competitiveness of Polish industry. Research outcomes	479
Marek Maciejewski , The reliability of the states in the face of public finance crisis.....	492
Agnieszka Majka , Diversification of investment attractiveness of counties in the Podkarpackie Voivodeship.....	501
Dominika Malchar-Michalska , International cereal trade in Low-Income Food-Deficit Countries in the context of the world food price surge 2006-2011 ..	512
Arkadiusz Malkowski , Strategic management in building the competitive region on the example of Cross-border Co-operation Operational Programme of the Republic of Poland and the Czech Republic 2007-2013....	522
Arkadiusz Malkowski, Agnieszka Malkowska , Budowa konkurencyjnego regionu na przykładzie Euroregionu Pomerania.....	532
Witold Malachowski , Anti-crisis policy of Germany and European integration	544
Jakub Marszałek , Convertible bonds issuance in the time of world financial crisis.....	554
Grzegorz Mazur , A new shape of the Generalised System of Preferences of the European Union	565
Lidia Mesjasz , State insolvency – historical experience and lessons for current economic policy.....	576
Joanna Michalczyk , Main determinants of Poland’s food security and an attempt of its measuring	591
Wawrzyniec Michalczyk , The importance of intra-industry exchange in Polish foreign trade in agri-food products	606
Bartosz Michalski , Technological advancement of Polish exports in the first decade of the 21 st century	618
Tomasz Michalowski , Debt crisis in the eurozone and the sustainability of the euro/CFA franc rate.....	629
Ewa Mińska-Struzik , Barriers for exporting activities in Polish high-tech enterprises – own study results	640

Grzegorz Mazur

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

NOWY KSZTAŁT POWSZECHNEGO SYSTEMU PREFERENCJI CELNYCH UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: Powszechny system preferencji celnych UE jest jednym z najstarszych i największych systemów preferencji handlowych, regulujących zasady handlu pomiędzy krajami rozwiniętymi (UE) i rozwijającymi się. W październiku 2012 r. Rada Unii Europejskiej wraz z Parlamentem Europejskim przyjęły rozporządzenie regulujące zasady funkcjonowania powszechnego systemu preferencji celnych UE po 1 stycznia 2014 r. Nowy system wprowadził szereg zmian w stosunku do wcześniejszych rozwiązań, wśród których znalazły się przede wszystkim: znaczące ograniczenie liczby państw korzystających z GSP, nowe zasady wyłączenia państw z systemu preferencji oraz bardziej elastyczne definiowanie zasad włączania i korzystania z systemu GSP+. Nowe regulacje przewidują przy tym utrzymanie dotychczas funkcjonującej w ramach GSP inicjatywy EBA, kierowanej do państw najslabiej rozwiniętych.

Słowa kluczowe: powszechny system preferencji, GSP, Unia Europejska, kraje rozwijające się, najslabiej rozwinięte państwa.

1. Wstęp

W 1971 r. Europejska Wspólnota Gospodarcza, jako pierwszy na świecie przedstawiciel państw wysoko rozwiniętych, utworzyła powszechny system preferencji celnych (GSP), którego zadaniem jest oferowanie preferencyjnych warunków dostępu do europejskiego rynku dla produktów pochodzących z krajów rozwijających się. Powołany ponad cztery dekady temu system był odpowiedzią na wyrażane wówczas coraz wyraźniej oczekiwania dotyczące włączenia najslabiej rozwiniętych państw do międzynarodowego systemu handlowego i gospodarczego. Głównym celem systemu, leżącym u podstaw jego powołania zarówno przez EWG/UE, jak i inne kraje rozwinięte (m.in. USA, Kanadę, Japonię), był rozwój przez handel i stymulowanie eksportu krajów rozwijających się na rynki państw wysoko rozwiniętych. Mimo iż sama idea wykorzystania polityki handlowej w służbie rozwoju zyskała szerokie poparcie, czyniąc GSP jedną z podstawowych płaszczyzn kształtujących relacje EWG/UE z krajami rozwijającymi się, to jednak część zasad kształtujących funkcjonowanie systemu budziła niejednokrotnie zastrzeżenia zarówno po stronie państw rozwijających się, a w ostatnim czasie także w krajach, które ten system stworzyły.

Zmieniająca się sytuacja gospodarcza na świecie wymuszała w ciągu lat wiele zmian i dostosowań także w zakresie stosowania powszechnego systemu preferencji celnych UE. W 2011 r. Komisja Europejska (KE) przedstawiła nowe propozycje, mające dostosować funkcjonujący GSP do aktualnej sytuacji i potrzeb, próbując jednocześnie odpowiedzieć na krytykę wysuwaną przez część ekonomistów pod adresem samego systemu. W ślad za przedstawionymi propozycjami 31 października 2012 r. przyjęte zostało rozporządzenie¹ Parlamentu Europejskiego i Rady UE, regulujące nowe zasady powszechnego systemu preferencji celnych UE. Celem artykułu jest przedstawienie najważniejszych zmian wprowadzonych rozporządzeniem i wynikających z niego nowych zasad funkcjonowania systemu, począwszy od 1 stycznia 2014 r.

2. System preferencji celnych UE w latach 2012-2013 oraz krytyka dotychczasowych rozwiązań

Obowiązujące do końca 2013 r. zasady i organizacja powszechnego systemu preferencji celnych oparte zostały na regulacjach Rady UE, dotyczących wdrażania GSP w latach 2009-2011 ze zmianami² wprowadzonymi w 2011 r., przedłużającymi funkcjonowanie systemu o kolejne dwa lata – aż do 1 stycznia 2014 r. Zgodnie z nimi z systemu korzysta ponad 170 państw i terytoriów, a objętych jest nim ponad 6 tysięcy grup produktów. Wartość napływającego do UE importu w ramach GSP wyniosła w 2011 r. blisko 87 mld EUR³. Dotychczasowy system składał się z trzech części: tzw. zasadniczej części GSP oraz dwóch podsystemów: GSP+ oraz inicjatywy EBA (*Everything but Arms*), będących odpowiedzią na szczególnie trudną sytuację części państw rozwijających się. Zakres udziału poszczególnych państw w systemie uzależniony jest od poziomu rozwoju danego kraju. Państwo, które osiąga wyższy poziom rozwoju gospodarczego lub zdobywa przewagę konkurencyjną w zakresie eksportu określonego produktu/grupy produktów, kwalifikuje się do obniżenia zakresu preferencyjności w dostępie do rynku UE (tzw. graduacja) w kolejnym okresie wdrażania GSP lub całkowitego wyłączenia z systemu.

Obowiązujący kształt systemu preferencji jest wyrazem wprowadzonego w 2006 r. uproszczenia, w wyniku którego zlikwidowano rozwiązania wspierające przestrzeganie praw pracowniczych, zasad ochrony środowiska oraz walkę z produkcją narkotyków. W miejsce tych rozwiązań wprowadzono szczególne rozwiązania motywacyjne w formie systemu GSP+, koncentrującego się na wspieraniu zrównoważonego rozwoju oraz tzw. zasad dobrego rządzenia (*good governance*). Beneficjentem systemu GSP+ zostały państwa, które ratyfikowały i wprowadzają w życie 27 międzynarodowych konwencji dotyczących praw człowieka i praw pracowniczych,

¹ Regulation (EU) no. 978/2012 of the European Parliament and of the Council...

² Regulation (EU) no. 512/2011 of the European Parliament and of the Council...

³ Dane statystyczne wg Eurostatu; cyt. za Dyrekcją Generalną ds. Handlu Komisji Europejskiej.

ochrony środowiska oraz zasad dobrego rządzenia⁴. Beneficjent musi zostać jednocześnie uznany za kraj „podatny na zagrożenia”, czyli taki, który przez trzy kolejne lata nie został sklasyfikowany przez Bank Światowy jako kraj o wysokim dochodzie i którego pięć największych sekcji objętych GSP stanowi ponad 75% wartości eksportu tego kraju objętego systemem⁵. GSP+ jest wyrazem wprowadzanego w różnych formach od połowy lat 90. modelu pozytywnej motywacji w stosunku do krajów rozwijających się⁶. W okresie 2011-2013⁷ do systemu GSP+ zostało włączonych 15 państw rozwijających się⁸.

Powszechny system preferencji UE w szczególności sposób uwzględnia możliwości i potrzeby najslabiej rozwiniętych państw świata. Za kryterium wyodrębnienia danego kraju i przypisania go do wspomnianej grupy służy przygotowywana przez Radę Gospodarczą i Społeczną ONZ lista najslabiej rozwiniętych państw świata (*Least Developed Countries – LDC*). Obecnie obejmuje ona 49 państw⁹, i to właśnie z myślą o tych krajach wprowadzono najbardziej preferencyjny system dostępu do rynku UE, mianowicie inicjatywę „wszystko oprócz broni” (*Everything but Arms – EBA*). Na jej mocy kraje LDC zostały objęte od 2001 r. szczególnie preferencyjnymi warunkami dostępu do unijnego rynku. Zaproponowana inicjatywa zakłada nieograniczony ilościowo bezcłowy dostęp dla niemal wszystkich produktów eksportowanych do UE. Wyłączeniu podlega jedynie broń i amunicja, a w odpowiednich okresach przejściowych z bezcłowego dostępu wyłączone były także banany (do 2006 r.), ryż i cukier (do 2009 r.). Inicjatywa EBA w swoich propozycjach idzie dalej niż wspomniany wcześniej powszechny system preferencji w wersji ogólnej. Po pierwsze, zaproponowane tutaj rozwiązania zakładają wyższy stopień otwartości rynku także na produkty rolne, które nie podlegają tak głębokiej liberalizacji dostępu w ramach GSP. Po drugie, inicjatywą EBA objęte są w takim samym stopniu wszystkie najslabiej rozwinięte państwa. Po trzecie, system ten nie ma określonego zakresu czasowego i nie podlega programowaniu okresowemu¹⁰. Szczególnie ta ostatnia cecha może mieć duże znaczenie dla wsparcia w walce z istotnym problemem państw LDC, mianowicie niskim wskaźnikiem dywersyfikacji eksportu¹¹.

⁴ Annex III, *Council Regulation (EC) No 732/2008*.

⁵ *Council Regulation (EC) No 732/2008*...

⁶ L. Bartels, *The trade and development policy of the European Union*, “The European Journal of International Law” 2007, vol. 18, no. 4, s. 508.

⁷ *Regulation (EU) No 512/2011*...

⁸ Armenia, Azerbejdżan, Boliwia, Ekwador, Gruzja, Gwatemala, Honduras, Kolumbia, Kostaryka, Mongolia, Nikaragua, Panama, Peru, Paragwaj oraz Salwador.

⁹ Z listy beneficjentów GSP w 1997 r. został wyłączony Myanmar, ze względu na łamanie praw człowieka i praw pracowniczych. Zapoczątkowane zmiany demokratyczne w kraju skłoniły Komisję Europejską do przedstawienia Radzie UE i Parlamentowi Europejskiemu we wrześniu 2012 r. rekomendacji dotyczącej przywrócenia temu państwu statusu beneficjenta GSP/EBA i objęcia go preferencjami celnymi UE.

¹⁰ T.V. Jensen, W. Yu, *Tariff preferences, WTO negotiations and the LDCs: The case of the ‘everything but arms’ initiative*, “The World Economy” 2005, vol. 28, no. 3, s. 380.

¹¹ P. Brenton, *Integrating the least developed countries into the world trading system: the current impact of European Union preferences under “everything but arms”*, “Journal of World Trade” 2003, vol. 37, no. 3, s. 630-631.

Przygotowywane analizy ekonomiczne wpływu przyznawanych preferencji handlowych wskazują jednak, że osiągnęte wyniki gospodarcze dalekie były od pierwotnych oczekiwań. Wyróżnić można kilka elementów decydujących o słabszym wpływie przyznawanych preferencji na rozwój gospodarczy i ekspansję eksportu państw beneficjentów. Po pierwsze, system ten nie obejmował wszystkich towarów, wyłączając z niego często produkty o dużym znaczeniu dla państw rozwijających się oraz takie, w których kraje te zaczęły uzyskiwać przewagę konkurencyjną (m.in. tekstylia i odzież oraz produkty rolne)¹². Krytyce podlega także autonomiczny, ustalany wyłącznie przez UE, charakter powszechnego systemu preferencji. Podnoszone były przy tym wątpliwości dotyczące obiektywizmu kryteriów, na podstawie których państwa są włączane do systemu (szczególnie w odniesieniu do wcześniejszych okresów funkcjonowania GSP) oraz niezgodność z niektórymi zasadami GATT/WTO¹³. Negatywny wpływ na czerpanie korzyści z GSP mają także stosowane w ramach systemu zasady obliczania reguł pochodzenia, decydujące o możliwości korzystania z preferencji. Jeśli są one zbyt rygorystyczne, uniemożliwiają czerpanie korzyści z GSP, w szczególności przez państwa małe i słabo rozwinięte, czyli takie, dla których w założeniach system był powoływany. Podnoszonym zarzutem jest także negatywny wpływ samego systemu na szerszą międzynarodową liberalizację, co ma szczególne znaczenie w kontekście kilkuletniego już opóźnienia w zakończeniu negocjacji w ramach rundy dauhańskiej i osiągnięciu ostatecznego porozumienia na poziomie wielostronnym (WTO). Jednostronne preferencje w tym wymiarze mogą osłabiać ogólny rozwój liberalizacji, gdyż zanika presja na tego typu działania ze strony eksporterów, mających preferencyjny dostęp do najważniejszych rynków na mocy powszechnego systemu preferencji. Niektóre badania empiryczne wskazują, że kraje wyłączone z systemu mają większą skłonność do szerszej i głębszej liberalizacji handlu¹⁴. Podnoszonym przez krytyków GSP zarzutem jest również stosowanie jednostronnych preferencji przez państwa rozwinięte jako narzędzia ochrony przed głęboką liberalizacją w odniesieniu do produktów, w wytwarzaniu których przewagę konkurencyjną mają kraje rozwijające się. Przyznawanie poszczególnym krajom określonych preferencji może rozbijać solidarność tych państw i służyć wzmocnieniu pozycji przetargowej w międzynarodowych negocjacjach handlowych¹⁵.

¹² P. Hanclich, *System preferencji celnych Unii Europejskiej*, Przedsiębiorstwo Wydawnicze „Ars boni et aequi”, Poznań 2008, s. 255-258.

¹³ S. Miklaszewski, *Zagraniczna polityka handlowa Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie, Tarnów 2005, s. 137-138.

¹⁴ Jako przykład mogą posłużyć badania przeprowadzone przez C. Ozden i E. Reinhard na 154 państwach korzystających z powszechnego systemu preferencji USA w latach 1976-2000, które wykazały, że wyłączenie poszczególnych państw z systemu skutkowało zwiększeniem ich otwartości gospodarczej (m.in. obniżeniem przeciętnych stawek taryf celnych o 4 pkt % oraz redukcją pobieranych należności przywozowych o ok. 1,6% w stosunku do wartości handlu). Źródło: P. Hanclich, wyd. cyt., s. 257-258.

¹⁵ A Panagariya, *EU preferential trade arrangements and developing countries*, “The World Economy” 2002, vol. 25, no. 10, s. 1426-1430.

Krytyka powszechnego systemu preferencji celnych płynie także ze strony krajów rozwiniętych, w tym z Unii Europejskiej. Z obowiązujących do końca 2013 r. rozwiązań korzystają bowiem państwa, które w ostatnich latach znacznie poprawiły swoją pozycję gospodarczą i handlową, stając się często równoważnymi konkurentami handlowymi dla europejskich producentów zarówno na rynku unijnym, jak i na rynkach państw trzecich. W tym kontekście krytyka GSP dotyczy dalszego obejmowania części najszybciej rozwijających się państw świata preferencyjnymi rozwiązaniami celnymi. Kwestia ta nabiera szczególnego charakteru w kontekście rozwijającego się zjawiska regionalizmu światowego handlu, w którym na szeroką skalę uczestniczą państwa rozwijające się¹⁶. W kontekście umów dwustronnych zawieranych pomiędzy państwami rozwijającymi się i wysoko rozwiniętymi coraz częściej pojawiają się głosy o konieczności odpowiedniego, dwustronnego ukształtowania przez UE zasad handlowych z krajami rozwijającymi się i zabezpieczenia tym samym odpowiedniego dostępu do tych rynków dla europejskich eksporterów.

3. Powszechny system preferencji celnych UE od 1 stycznia 2014 r.

Przyjęte w 2011 r. rozporządzenie¹⁷ dotyczące GSP oraz przedłużenie wcześniej obowiązujących rozwiązań na kolejne dwa lata były zapowiedzią szerszych i głębszych zmian, które miały wejść w życie po roku 2013. W efekcie zapowiadanego przebudowania systemu Rada UE oraz Parlament Europejski przyjęły 31 października 2012 r. rozporządzenia regulujące zasady powszechnego systemu preferencji celnych UE po 2013 r. W ślad za tym (grudzień 2012-luty 2013 r.) Komisja przyjęła rozporządzenia delegowane i wykonawcze dotyczące nowego systemu preferencji, tak aby mógł on rozpocząć w pełni swoje funkcjonowanie z dniem 1 stycznia 2014 r.

4. Nowa orientacja geograficzna

Istotną zmianą w zasadach i mechanizmie funkcjonowania powszechnego systemu preferencji celnych od 2014 r. jest ograniczenie liczby państw będących beneficjentami GSP. Zgodnie z przyjętym rozporządzeniem liczbę państw, które będą mogły korzystać z nowych rozwiązań, zredukowano ze 176 do jedynie 89¹⁸. Z systemu GSP, począwszy od 1 stycznia 2014 r., wyłączone zostały 33 obszary i terytoria zamorskie

¹⁶ Według danych WTO w latach 1948-1994 liczba regionalnych umów handlowych regulujących handel towarami w ramach GATT wyniosła 123, podczas gdy w latach 1995-2009 liczba umów notyfikowanych do WTO wzrosła już do ponad 300 (umowy odnoszące się do obrotu towarowego i wymiany usług). Łącznie do 10 stycznia 2013 r. do WTO notyfikowano 546 umowy, z czego 354 weszły w życie. Źródło: http://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/region_e.htm.

¹⁷ *Regulation (EU) no. 512/2011...*

¹⁸ *Annex II, Regulation (EU) no. 978/2012...*

należące głównie do państw UE, jak również USA, Australii i Nowej Zelandii¹⁹, które bądź to objęte są oddzielnymi uregulowaniami w dostępie do europejskiego rynku (terytoria zamorskie państw członkowskich UE), bądź też podlegają jurysdykcji wspomnianych państw wysoko rozwiniętych, które nie wymagają wsparcia, jakie powinno być kierowane do państw rozwijających się²⁰.

Kolejną grupę 34 państw wyłączonych z nowego GSP stanowią te kraje, które mają zapewniony dostęp do europejskiego rynku na podstawie oddzielnych porozumień handlowych z UE (głównie umowy o strefie wolnego handlu), gwarantujących ekwiwalentne lub w niektórych przypadkach nawet bardziej korzystne zasady dostępu do unijnego rynku. W grupie tej znalazły się państwa „Euromedu”²¹, kraje AKP, które podpisały lub parafowały umowy o partnerstwie gospodarczym²², kraje bałkańskie²³ oraz Meksyk i Republika Południowej Afryki. Jednocześnie, mimo iż krajom tym nie przyznano statusu beneficjenta nowego systemu, pozostawiono im status państw „uprawnionych” do korzystania z GSP, co oznacza możliwość objęcia systemem w przypadku ustania ww. uregulowań dwustronnych²⁴.

Z nowego systemu preferencji celnych UE nie będą mogły korzystać także kraje, które w ciągu ostatnich trzech lat zostały sklasyfikowane przez Bank Światowy jako państwa o średnim wyższym (12 państw²⁵) lub wysokim (7 państw²⁶) dochodzie narodowym *per capita*. W uzasadnieniu KE wskazała, że kraje te, osiągając wysoki poziom dochodu narodowego, nie potrzebują dalszego wsparcia w postaci preferencji celnych. Ze względu na mały udział eksportu tych państw objętych systemem oraz relatywnie niski poziom marży preferencji ze względu na ogólny niski poziom stosowanych ceł, kraje te mogą odczuć spadek całkowitego eksportu spowodowany usunięciem z listy beneficjentów nowego GSP na poziomie ok. 1%. Argumentem

¹⁹ Amerykańskie Samoa, Amerykańskie Wyspy Dziewicze, Anguilla, Antarktyda, Antyle Holenderskie, Aruba, Bermudy, Brytyjskie Terytorium Oceanu Indyjskiego, Brytyjskie Wyspy Dziewicze, Dalekie Wyspy Mniejsze Stanów Zjednoczonych, Falklandy, Francuskie Ziemie Południowe, Georgia Południowa i Sandwich Południowy, Gibraltar, Grenlandia, Guam, Kajmany, Majotta, Mariany Północne, Montserrat, Norfolk, Nowa Kaledonia, Pitcairn, Polinezja Francuska, St. Pierre i Miquelon, Św. Helena, Tokelau, Turks i Caicos, Wallis i Futuna, Wyspa Jouveta, Wyspy Bożonarodzeniowe, Wyspy Heard i McDonalda, Wyspy Kokosowe.

²⁰ European Commission, *The EU's new Generalised Scheme of Preferences (GSP)*, DG Trade 2013.

²¹ Algieria, Egipt, Jordania, Liban, Maroko i Tunezja.

²² Państwa Cariforum (Antigua i Barbuda, Belize, Bahamy, Barbados, Dominika, Dominikana, Fidzi, Grenada, Gujana, Jamajka, St. Kittis i Nevis, St. Lucia, Saint-Vincent i Grenadyny, Trynidad i Tobago, Surinam), Botswana, Ghana, Kamerun, Kenia, Mauritius, Namibia, Papua Nowa Gwinea, Seszele, Suazi, Wybrzeże Kości Słoniowej oraz Zimbabwe.

²³ Albania, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra, Kosowo, Macedonia i Serbia.

²⁴ Annex I, *Regulation (EU) no. 978/2012...*

²⁵ Argentyna, Białoruś, Brazylia, Gabon, Kazachstan, Kuba, Libia, Malesja, Palau, Rosja, Urugwaj i Wenezuela.

²⁶ Arabia Saudyjska, Bahrajn, Brunei, Katar, Kuwejt, Makau, Oman oraz Zjednoczone Emiraty Arabskie.

przywoływanym przez KE za usunięciem powyższych państw z nowego systemu jest zmniejszenie konkurencji w dostępie do unijnego rynku w samej grupie państw rozwijających się i tym samym stworzenie nowych możliwości eksportowych dla państw najuboższych. Usunięcie części państw z nowego GSP ma przyczynić się do podniesienia marży preferencji i tym samym stworzenia lepszych warunków dla eksportu państw LDC²⁷. W nowych regulacjach zaznaczono jednocześnie, że utrata przez którekolwiek z tych państw statusu kraju o średnim wyższym lub wysokim poziomie dochodu spowoduje włączenie go na listę beneficjentów powszechnego systemu preferencji celnych UE²⁸.

5. System graduacji oraz zakres produktowy nowego GSP

Przyjęte regulacje przewidują także zmiany w zakresie mechanizmu graduacji oraz listy produktów objętych preferencjami. System graduacji, polegający na wyłączeniu z GSP tych sekcji produktów dla poszczególnych beneficjentów, w których kraje te osiągnęły silną przewagę konkurencyjną i tym samym znacznie zwiększyły swój udział w eksporcie na unijny rynek, co do zasady pozostał niezmienny. Modyfikacji uległy jedynie szczegółowe zapisy. Zgodnie z nowymi propozycjami, jeżeli kraj osiągnie 17,5-procentowy (dotychczas 15-procentowy) udział w całości eksportu do UE w ramach GSP (14,5% dla tekstyliów i odzieży; dotychczas 12%) dla danej sekcji produktów w ciągu trzech następujących po sobie lat, zostanie wyłączony w tym zakresie z powszechnego systemu preferencji²⁹. Dodatkowo z systemu graduacji wyłączone zostały nie tylko kraje najsłabiej rozwinięte (LDC), co miało miejsce dotychczas, ale także te kraje, które będą beneficjentami systemu GSP+. Dodatkowo zwiększona została liczba sekcji produktów objętych systemem graduacji (z 21 do 32)³⁰. Ma to służyć bardziej selektywnemu usuwaniu z systemu GSP poszczególnych sekcji. 17 grudnia 2012 r. Komisja Europejska przyjęła listę sekcji objętych graduacją z systemu GSP na lata 2014-2016. Wśród krajów objętych wyłączeniami znalazły się Chiny (27 sekcji produktów), Ekwador (2), Kostaryka (1), Indie (6), Indonezja (3), Nigeria (1), Ukraina (1) i Tajlandia (3)³¹.

Nowy system preferencji wprowadza także niewielkie zmiany w zakresie produktów objętych GSP. Komisja Europejska podkreślała już w 2011 r., że możliwości rozszerzenia systemu na nowe linie taryfowe są ograniczone ze względu na szeroki zakres dotychczasowego GSP oraz chęć przeciwdziałania dalszej erozji preferencji. Kraje najsłabiej rozwinięte włączone do inicjatywy EBA już dotychczas korzystały z bezcłowego dostępu do europejskiego rynku praktycznie na wszystkie produkty. Rozszerzenie standardowego modułu GSP na nowe produkty prowadziłyby do obni-

²⁷ European Commission, *The EU's new...*

²⁸ Annex I, *Regulation (EU) no. 978/2012...*

²⁹ Annex VI, *Regulation (EU) no. 978/2012...*

³⁰ European Commission, *The EU's new...*

³¹ *Commission implementing regulation (EU) no. 1213/2012.*

zenia poziomu marż preferencji właśnie dla najbiedniejszych państw, co ma szczególne znaczenie w sytuacji, gdy istnieje duża konkurencja między krajami rozwijającymi się w dostępie do rynków państw UE i eksporcie na rynki państw UE. Zgodnie z nowymi regulacjami do systemu GSP, począwszy od 1 stycznia 2014 r., włączonych zostało 15 nowych linii produktowych (według nomenklatury scalonej – CN), obejmujących głównie surowce mineralne, a 4 dotychczasowe linie, uznane za tzw. wrażliwe, zostały przesunięte do grupy produktów niewrażliwych (m.in. goździki, polietylen czy określone urządzenia nagrywające). Dodatkowo dodano 4 linie taryfowe, obejmujące surowce mineralne, do listy preferencji przyznanych grupie państw korzystających z GSP³².

6. Preferencje udzielane w ramach GSP+

Nowe regulacje zawierają w sobie także zmiany odnoszące się do zasad przyznawania i funkcjonowania preferencji w ramach GSP+. Przyjęte modyfikacje koncentrują się na zwiększeniu korzyści płynących z przystąpienia do tego mechanizmu oraz skutecznym egzekwowaniu podjętych przez beneficjentów zobowiązań w zakresie przestrzegania ww. reguł. Po pierwsze, nowe rozwiązania wyłączają dla tych krajów wspomniany system graduacji, co podnosi jego atrakcyjność i zwiększa przewidywalności warunków handlu w przyszłości³³. Rozluźnieniu uległo także definiowanie pojęcia „podatności na zagrożenia” (*vulnerability*), co jest niezbędną cechą państw będących beneficjentami GSP+. Nowe przepisy podnoszą próg udziału eksportu danego państwa w całości eksportu do UE realizowanego w ramach GSP z 1 do 2%. Dodatkowo w zakresie pomiaru stopnia dywersyfikacji eksportu danego kraju zaproponowano, że wymagany 75-procentowy udział w eksporcie obejmował będzie 7 najważniejszych sekcji produktów, a nie jak dotychczas jedynie 5³⁴. Nowe podejście pozwoli tym samym krajom, które wcześniej nie spełniały powyższych wymogów (np. Filipiny, Pakistan czy Ukraina), na aplikowanie do objęcia preferencjami w ramach GSP+. Obecnie kryteria te spełnia 35 państw, które nie zostały objęte od 2014 r. inicjatywą EBA³⁵. Także sam proces aplikacji uległ modyfikacji – dotychczasowy przegląd systemu i rozpatrywanie aplikacji co półtora roku zostało zastąpione naborem ciągłym, co pozwala na złożenie wniosku w momencie spełnienia wymaganych kryteriów³⁶. Zgodnie z przyjętym 22 lutego 2013 r. rozporządzeniem cała procedura przyznawania danemu państwu statusu beneficjenta GSP+ nie powinna

³² European Commission, *The EU's new...*

³³ Pkt 22 wprowadzenia, *Regulation (EU) no. 978/2012...*

³⁴ Annex VII, *Regulation (EU) no. 978/2012...*

³⁵ *Information Notice for countries which may request to be granted the special incentive arrangement for sustainable development and good governance under Regulation (EU) no. 978/2012 of 31 October 2012*

³⁶ European Commission, *The EU's new...*

trwać dłużej niż 10 miesięcy (6 miesięcy w przypadku oceny aplikacji przez KE + 4 miesiące na podjęcie decyzji przez Radę UE i Parlament Europejski)³⁷.

Praktycznie nie zmieniono natomiast samej listy konwencji międzynarodowych, których ratyfikacja i wdrażanie są niezbędnym warunkiem uzyskania statusu beneficjenta systemu GSP+³⁸. Zmiany objęły jednak w tym zakresie procedurę kontrolną dotyczącą wypełniania ww. porozumień. Przesunięty został ciężar odpowiedzialności w procesie weryfikacji przestrzegania zobowiązań na stronę beneficjentów systemu, na których spoczywa obowiązek udowodnienia pozytywnego wdrażania wspomnianych konwencji³⁹. Dotychczas to KE musiała udowodnić ich łamanie. Dodatkowo przegląd wypełniania powyższych zobowiązań będzie odbywał się co dwa lata, a nie jak miało to miejsce dotychczas co trzy, a udział w tym przeglądzie będzie brał, oprócz Rady UE, także Parlament Europejski⁴⁰.

7. Podsumowanie

Przyjęty nowy kształt powszechnego systemu preferencji celnych UE, który ma obowiązywać od 1 stycznia 2014 r., jest wyrazem dyskusji, krytyki i propozycji, jakie były przedstawiane w ciągu ostatnich kilku lat w odniesieniu do preferencyjnego handlu Unii Europejskiej z krajami rozwijającymi się. W wielu aspektach wprowadzone zmiany są odpowiedzią na zarzuty stawiane pod adresem dotychczasowego GSP, w tym głównie możliwości wykorzystania i poziom przyznawanych preferencji. Przyjęte rozwiązania utrzymują zasadniczy dotychczasowy podział na trzy części systemu (GSP, GSP+ oraz inicjatywę EBA), ograniczając jednak stanowczo liczbę państw mogących korzystać z jego standardowej części, tj. GSP. We wprowadzonych zmianach zaakcentowane zostały także aspekty pozytywnej motywacji do zmian na rzecz rozwoju w postaci GSP+. Przyjęte regulacje powinny przyczynić się do zwiększenia stopnia wykorzystania tego mechanizmu przez bardziej elastyczne definiowanie kryteriów umożliwiających ubieganie się o przyznanie statusu beneficjenta GSP+. Równolegle zaostrzeniu uległy zasady weryfikacji przestrzegania przyjętych przez te kraje zobowiązań. Najmniej formalnych zmian wprowadzono w odniesieniu do państw najslabiej rozwiniętych, które w dalszym ciągu będą mogły korzystać z bezcłowego dostępu do rynku państw UE praktycznie na wszystkie produkty (EBA). Jednak to właśnie te państwa powinny w największym stopniu odczuć pozytywne zmiany wynikające z nowego GSP. Jak podkreśla Komisja Europejska, ograniczenie liczby beneficjentów systemu oraz wzmocnienie mechanizmu graduacji powinno doprowadzić do zmniejszenia presji konkurencyjnej w ramach samej

³⁷ *Commission delegated Regulation (EU) no. 155/2013.*

³⁸ Usunięto z dotychczasowej listy jedynie Międzynarodową konwencję o zwalczaniu i karaniu zbrodni apartheidu, zastępując ją Ramową Konwencją Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu.

³⁹ Art. 15, *Regulation (EU) no. 978/2012...*

⁴⁰ Art. 14, *Regulation (EU) no. 978/2012...*

grupy państw rozwijających się, a tym samym przyczynić się do zwiększenia marży preferencji i podniesienia efektywności wykorzystania istniejących już preferencji przyznanych państwom najslabiej rozwiniętym. Dodatkowo pozytywne oddziaływanie powinna zapewnić zwiększona przewidywalność samego systemu, który nie będzie już ulegał rewizji co trzy lata.

Przyjęte nowe rozwiązania mają zabezpieczyć także w większym stopniu interesy samej Unii Europejskiej, w kontekście zmian zachodzących w międzynarodowym systemie gospodarczo-handlowym. Wyłączenie z systemu GSP części najbardziej konkurencyjnych państw oraz wzmocniony mechanizm graduacji mają służyć ochronie europejskiego rynku w odniesieniu do tych krajów i sektorów, które stają się coraz bardziej konkurencyjne wobec europejskich producentów. Nowe podejście należy rozpatrywać także w szerszym kontekście zmian w architekturze polityki handlowej UE. Unia Europejska coraz wyraźniej podkreśla konieczność zastąpienia jednostronnych preferencji w dostępie do europejskiego rynku (GSP) przez nowe umowy o charakterze dwustronnym. Taki model współpracy handlowej pozwoli UE na lepsze zabezpieczenie swoich interesów gospodarczych, w tym przede wszystkim dostępu dla europejskich produktów do rynków krajów rozwijających się, czego powszechny system preferencji celnych, ze względu na jego jednostronny charakter, nie gwarantuje.

Literatura

- Bartels L., *The trade and development policy of the European Union*, "The European Journal of International Law" 2007, vol. 18, no. 4.
- Brenton P., *Integrating the least developed countries into the world trading system: the current impact of European Union preferences under "everything but arms"*, "Journal of World Trade" 2003, vol. 37, no. 3.
- Commission delegated Regulation (EU) no. 155/2013 of 18 December 2012 establishing rules related to the procedure for granting the special incentive arrangement for sustainable development and good governance under Regulation (EU) no. 978/2012 of the European Parliament and of the Council applying a scheme of generalised tariff preference*, Official Journal of the European Union, 21.2.2013.
- Commission implementing regulation (EU) no. 1213/2012 of 17 December 2012 suspending the tariff preferences for certain GSP beneficiary countries in respect of certain GSP sections in accordance with Regulation (EU) no. 978/2012 of the European Parliament and of the Council applying a scheme of generalised tariff preferences*, Official Journal of the European Union, 18.12.2012.
- Council Regulation (EC) no. 732/2008 of 22 July 2008 applying a scheme of generalised tariff preferences for the period from 1 January 2009 to 31 December 2011 and amending Regulations (EC) no. 552/97, (EC) no. 1933/2006 and Commission Regulations (EC), no. 1100/2006 and (EC) no. 964/2007*, Official Journal of the European Union, 6.8.2008.
- European Commission, *The EU's new Generalised Scheme of Preferences (GSP)*, DG Trade 2013, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/february/tradoc_150582.pdf.
- Hanclich P., *System preferencji celnych Unii Europejskiej*, Przedsiębiorstwo Wydawnicze „Ars boni et aequi”, Poznań 2008.

- Information Notice for countries which may request to be granted the special incentive arrangement for sustainable development and good governance under Regulation (EU) no. 978/2012 of 31 October 2012* [http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/november/tradoc_150043.pdf].
- Jensen T.V., Yu W., *Tariff preferences, WTO negotiations and the LDCs: the case of the 'everything but arms' initiative*, "The World Economy" 2005, vol. 28, no. 3.
- Miklaszewski S., *Zagraniczna polityka handlowa Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie, Tarnów 2005.
- Panagariya A., *EU preferential trade arrangements and developing countries*, "The World Economy" 2002, vol. 25, no. 10.
- Regulation (EU) no. 512/2011 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2011 amending Council Regulation (EC) no. 732/2008 applying a scheme of generalised tariff preferences for the period from 1 January 2009 to 31 December 2011*, Official Journal of the European Union, 31.5.2011.
- Regulation (EU) no. 978/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 applying a scheme of generalised tariff preferences and repealing Council Regulation (EC) no. 732/2008*, Official Journal of the European Union, 31.10.2012.
- Strona internetowa Światowej Organizacji Handlu, http://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/region_e.htm.

A NEW SHAPE OF THE GENERALISED SYSTEM OF PREFERENCES OF THE EUROPEAN UNION

Summary: The Generalized System of Preferences (GSP) of the European Union is one of the oldest and biggest systems of trade preferences, regulating trade rules between developed (EU) and developing countries. In October 2012 the Council of the European Union and European Parliament adopted the regulation applying a scheme of generalized tariff preferences of the European Union after the 1 of January 2014. The new scheme introduced many modifications to the system, which include primarily: a significant reduction of countries that can be beneficiaries of the new system, new graduation rules as well as higher flexibility in classifying countries as "vulnerable" and granting status of the GSP+ beneficiary. New regulations provide also a continuation of the EBA initiative addressed to the least developed countries. New proposals should strengthen the attractiveness of the system, reducing the preference erosion and enabling the least developed countries to utilize grants within the GSP preferences.

Keywords: Generalized System of Preferences (GSP), European Union, developing countries, least developed countries.